

Inburgering als voortdurend
proces voor allen

Lezing ter gelegenheid van de
Conferentie

*Burgerschapsvorming. Islamitisch
Onderwijs Ingeburgerd.*

Jaarbeursgebouw Utrecht

Zaterdag 4 juni 2005.

A.M.L. van Wieringen

Inhoudsopgave

Taken van de school: onderwijs en opvoeding

Sociale vaardigheden

Sociale veiligheid

Sociale opvoeding

- sociaal kapitaal meegeven
- gemeenschappen
- burgerschap
- canon
- kleine deugden

Sociale functie van onderwijs

Poll Kennisnet

Overdracht van waarden en normen is
primair

de verantwoordelijkheid van:

- ouders/verzorgers 60,5%
- school en ouders/verzorgers 35,6%
- overig, anders 3,9%

Totaal aantal stemmen: 354

Opvoedingssituatie:

wie voedt wie op?

- eerste/tweede generaties
Nederlanders
- derde enzovoort generaties
Nederlanders

Jongeren voeden hun ouders op?

Moet de school meer opvoeden?

Sociale vaardigheden

Communicatie

Flexibiliteit

Overleg en onderhandelen

Beroepsgebonden:

- meer klant-beroepen
- in elke beroep

Algemeen functioneren:

- in kleine kring
- In maatschappelijke verbanden

- 8 procent van het personeel voelt zich niet echt veilig in de klas
- Voor 11 procent geldt dit buiten de klas en
- Voor 15 procent op het schoolplein

Onveiligheid 15 jarigen

Rotterdam 15 jarigen:

- 1 op de 4 voelt zich onveilig op school
- 1 op de 6 spijbelt
- 1 op de 8 gebruikt drugs

Sociale Veiligheid

Soorten incidenten:

- Pesten
- Discriminatie
- Verbaal geweld
- Fysiek geweld

Sociale taak school (BVE)

Ontevredenheid leraren met:

- Relaties personeel onderling 6%
- Naleven regels/afspraken personeel 20%
- Relaties tussen leerlingen en personeel 14%
- Naleven regels/afspraken leerlingen 34%

School

gedragscodes gezamenlijk opstellen

gedragscodes gezamenlijk handhaven

Hoewel het niet valt te bewijzen, denkt Ayse Yilmaz dat er meer aan de hand is. „Het gaat puur om mijn naam”, stelt zij. Ze heeft lang haar, een vale spijkerbroek aan en in haar oren prijken grote oorbellen. In het stadsdeel Amsterdam-Noord zijn honderden scholieren en studenten tevergeefs op zoek, zegt Yilmaz. Maar is dat een gevolg van discriminatie op de arbeidsmarkt?

MKB-voorzitter Ferry Houterman denkt van niet. Het ontbreekt migrantenkinderen vooral aan een netwerk, zegt hij. De jongeren kunnen geen beroep doen op het netwerk van hun ouders omdat die niet aansluit op de Nederlandse geschoolde arbeidsmarkt. Alleen daarom hebben Turkse en Marokkaanse scholieren meer moeite met het vinden van een werkplek. Houterman stelt daarom voor om in de toekomst niet de studenten stage te laten lopen, maar de docenten. „Als die dan later belt en zegt dat hij een leuke meid of jongen in de klas heeft, kan ik geen ‘nee’ zeggen. Zo werkt dat. Dat is geen vriendjespolitiek, dat heet netwerken.”

Sociaal kapitaal

Sociaal kapitaal is het relatienetwerk waaruit een individu

verschillende soorten ondersteuning kan halen.

- Relatienetwerk vertegenwoordigt waarde (kapitaal) (voor zowel personen, groepen, bedrijven als samenlevingen) omdat er
- wederzijds voordeel uit kan worden gehaald.

Gemeenschap?

- Individueel vrijheidsbegrip
- Begrensd door (liberalisme/communitarisme)
  - Zelfbeperking
  - Schade aan anderen
  - Gemeenschapsoptiek

Soorten gemeenschappen

- Verzuiling
- Katholiek, protestant, islamitisch te midden van ...
- Drie gesprekken onderhouden
  - Gesprek binnen eigen gemeenschap
  - Gesprek tussen gemeenschappen
  - Gesprek over geheel

Burgerschapsvorming:

- Interne relaties binnen de onderwijsinstelling, gericht op het deel uitmaken door de leerlingen van de microgemeenschap (*'schoolburgerschap'*).
- Participeren in maatschappelijke activiteiten rond de school, leerling als (toekomstig) burger in relatie tot medeburgers (*maatschappelijk burgerschap*).
- Maatschappelijke en politieke praktijken van de samenleving (democratische rechtsstaat) en daaraan participeren (*staatsburgerlijke vorming*).

Burgerschap

- Historisch: *poorters* van een stad/burgers
- Kern:
  - nemen maar ook geven
  - bijdragen aan gemeenschap/stad
  - halen maar ook brengen
  - vergelijk 'lidmaatschap'

Grondwetsvoorstel EU

Artikel 1-2: Waarden

De Unie is gebaseerd op de waarden van

- respect voor de menselijke waardigheid,
- vrijheid,
- democratie,
- gelijkheid,
- rechtszekerheid en
- respect voor de mensenrechten inclusief de rechten van mensen behorende tot minderheden.

Debat over de *canon*?

- Nationale canon, geen nationalistische canon (universeler criterium, bijvoorbeeld Europese betekenis)
- Aanknopingspunten voor de inwoners nu, bijvoorbeeld relatie Nederland-islam of de relatie Nederland-Turkije.
- Leraren kunnen zich deze vraag stellen: Wil ik mij ontwikkelen tot een *beschaafd* mens, dan dien ik voor mijzelf uit te maken hoe ik mij zie ten opzichte van elementen van de canon.

Sociale deugden: gericht op anderen

- **Rechtvaardigheid**
- **Hoffelijkheid**

Individuele deugden: inrichting van het eigen leven

- **Volharding**
- **Zelfbeheersing**

Vier klassieke deugden:

- Rechtvaardigheid (toedelen)
- Verstandigheid (soorten kennis)
- Moed (wilskracht)
- Gematigdheid (zelfbeheersing)

Drie christelijke deugden: geloof, hoop en liefde

Kleine deugden zoals

- waarheidsgetrouwheid
- empathie en
- sympathie voor anderen
- respect voor de mening van anderen
- bereidheid tot het corrigeren en laten corrigeren van de eigen oordeelsvorming
- sociale vaardigheden als flexibiliteit, een zeker pragmatisme.

Door deugden aan te leren komen waarden van de rechtsstaat en de samenleving als geheel beter tot hun recht.

Morele opvoeding als:

- onderdeel pedagogische opdracht
- onderdeel van de cognitieve opdracht
- onderdeel van bestaande vakken als geschiedenis, maatschappijleer en aardrijkskunde

Rechtvaardigheid

- Geloven is pas compleet met verrichten van goede daden ten aanzien van medeburgers.
- Het niet nakomen van het voorschrift je te bekommeren om je buren wordt gezien als een overtreding die vroomheid en de daaraan gekoppelde beloning te niet kan doen.

Gematigdheid

Ik (God) heb jullie mannen en vrouwen geschapen, heb jullie onderverdeeld in volkeren en stammen met verschillende talen opdat jullie met elkaar kennis maken. Verder lezen we dat moslims aangespoord worden tot het zijn van "een volk van het midden" opdat ze "getuige kunnen zijn over anderen".

- Een gematigde opstelling in het leven kiezen omdat geloof er niet is om het leven ondragelijk te maken.
- Het woord het "midden" in deze openbaring: het vinden van de middenweg. Er is dus geen aansporing tot het opzoeken van de randen.

**De Koran stelt: is een ziende gelijk aan een blinde?
Daarmee wordt een ongeletterde gelijk gesteld aan een
blinde.**

- Het eerste woord waarmee de openbaring van de Koran begint is de opdracht aan de ongeletterde profeet om te lezen: "Lees, in naam van de schepper".
- Een eerste stap naar burgerschap in een nieuwe samenleving is het verwerven van zoveel mogelijk kennis over die samenleving.

***Adoenis* over kennis en opvoeding:**

Voed uw kinderen op en breng ze kennis bij.

Kennis is het beste middel om je te verweren.

Kennis is de rijkdom van een mens die lijdt onder geldgebrek.

Zeker als ie zich begeeft naar oorden waar met geld niets te kopen is.

Ongeletterd door leven gaan staat gelijk aan een soldaat die zonder wapens het strijdtoneel opgaat.

Inburgeren: voor iedereen een voortdurend proces

Taken van de school: onderwijs en opvoeding

Sociale taken komen meer naar voren

Sociale vaardigheden

Sociale veiligheid

Sociale opvoeding

- sociaal kapitaal meegeven
- gemeenschappen
- burgerschap
- canon
- kleine deugden